

HALK EĞİTİMİ MEZUNLARI VE İŞ OLANAKLARI

Dr. Ozana URAL*

GİRİŞ

Halk Eğitimi Bölümü'nde uygulanan eğitim programı hem özel, hem de devlet sektöründe çalışmak isteyenlerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanmıştır, tik mezunlarımız olan 22 gencin iş tercihlerine baktığımızda çoğunun (% 59.09) devlet sektöründe-sınıf öğretmeni olarak- çalıştığını görmekteyiz. Mezunlarımızın yetiştikleri alana uygun devlet sektöründe faaliyet gösteren Halk Eğitimi Merkezleri'nde çalışabilmeleri için, önce Milli Eğitim Bakanlığı'nun atadığı öğretmenlik görevlerini bir süre yapmaları gerekmektedir. Halk Eğitimi Merkezleri'nin alanda yetişmiş, yükseköğrenimli elemanlara ihtiyaç duyduğu göz önüne alırsa, Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nde yapılacak değişikliklerle Halk Eğitimi Bölümü mezunlarının doğrudan ve uygun kadrolarla Halk Eğitimi Merkezlerinde görev almaları gerçekleştirilebilir.

Bu çalışma da Marmara Üniversitesi, Halk Eğitimi Bölümü programı, öğrencileri ve Halk Eğitimi Merkezi kadroları, çalışanlarının görevlerine değinildikten sonra, mezunlarımızın Halk Eğitimi Merkezlerinde görev almalarının gereği üzerinde durulacaktır.

Halk/Yetişkin Eğitimi

Yaygın eğitim veya yetişkin/halk eğitimi tanımlarına bakıldığında, ortak özelliklerin "yetişkin olarak kabul edilen kişilerin ihtiyaç ve isteklere doğrultusunda, yaşamboyu yetenek, bilgi, beceri ve davranışlarını geliştirmeye yardımcı olan, örgün eğitimin dışında veya yanısıra yapılan, düzenli eğitim programları" konularında toplandığı görülür.

Ülkemizde Cumhuriyet öncesinden beri sürdürülen çeşitli yetişkin eğitimi uygulamaları, yetişkin eğitimi tanımına uyan özelliklerini Cumhuriyet'ten sonra kazanmaya başlamıştır. 1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu nda Türk Milli Eğitim sistemi "örgün" ve "yaygın" olmak üzere iki alt sisteme ayrılmıştır. Yaygın eğitim, örgün eğitimin yanında ve dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerini kapsar. Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) yaygın eğitim alanından sorumlu olduğu ve koordinasyon sağlamakla yükümlü olduğu kanunda belirtilmiştir (Arslan, M.M., 1992, s.63).

* M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Halk Eğitimi Bölümü

Bu yasanın kabul edilmesi yetişkin eğitiminin gelişmesini hızlandırmıştır (Okçabol, 1994). Yeni hız kazanan yetişkin eğitimi gelişmeleri, üniversitelerde yetişkin eğitimcisi yetiştirme konuları da yansımıştır.

Üniversitelerde Yetişkin Eğitimi Lisans Programları

Halk Eğitimi konusunda bazı derslerin zaman zaman üniversite ve yüksek okullarda ders olarak okutulmasının dışında, 4-yıllık lisans programı olarak açılması ilk defa 1965 yılında Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde olmuştur. Bu program bir kaç yıl sonra kapatılmış fakat yüksek lisans ve doktora programlarına devam edilmiştir. 1989 yılında Eğitim Bilimleri Fakültesi bünyesinde Halk Eğitimi Bölümü'nü açarak, tekrar lisans programına başlamıştır.

Boğaziçi Üniversitesi 1980 yılında Eğitim Bölümü'nde yetişkin eğitimi yüksek lisans programı başlatmıştır. 1982 yılında Eğitim Fakültesi'nin açılmasıyla doktora programı da açmıştır.

Marmara Üniversitesi'nde ise Atatürk Eğitim Fakültesi'ne bağlı olarak, 1992 yılında açılan Halk Eğitimi Bölümü (HEB) 4-yıllık lisans eğitimi programına başlamıştır.

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Halk Eğitimi Bölümü

Üniversite giriş tercihlerinde HEB'nü seçen ve yeterli sosyal puana sahip olan gençler bölüme kabul edilmektedir. Çok kısa bir geçmişe sahip olan HEB ilk mezunlarını 1995- 96 yılında vermiştir. Bu bölümde öğrenciler ağırlıklı olarak yetişkin eğitimi alanıyla ilgili dersler görürken, ayrıca eğitim bilimleri, psikoloji ve genel kültür konularıyla ilgili dersler de almaktadır. SUGlar, seminerler, alan araştırmaları, proje çalışmaları öğrencileri yetişkin eğitimi alanında daha iyi yetiştirmek üzere uygulanmaktadır. HEB öğrencileri 3. ve 4. sınıfta staj uygulamaları için hem özel kuruluşlara, hem de Halk Eğitimi Merkezleri'ne (HEM) gitmektedir.

HEB'ünden mezun olan öğrenciler devlet ve özel sektörde yetişkin eğitimi ile ilgili konularda çalışabilirler. Özel sektörde giderek önem kazanan "Eğitim", "İnsan Kaynaklarını Geliştirme" gibi bölümlerde, istenen mezunlarımız koşullar uygun olduğunda iş bulabilirler.

Yapılan bir çalışmada HEB son sınıf öğrencilerinin mezun olduktan sonra %42.3 oranında devlet sektöründe, %27 oranında ise özel sektörde çalışmak istedikleri görülmüştür (Ural, 1996). Devlet sektöründe kendilerine çalışmak için uygun olarak düşündükleri yer ise HEM'leridir.

Halk Eğitimi Merkezleri

HEM illerin merkez ve diğer ilçe merkezlerinde MEB'liğine açılan yaygın eğitim kuramlarıdır. Bir merkezin kuruluşu daha önce belirlenmiş bazı ölçütlere

göre yapılır. Kamu ve yerel yönetimlere ait yapılar bulunamadığında yer kiralama yoluna da gidilmektedir. Şu anda sayısı bini bulan HEM'lerinde 1990-91 yılında toplam 1 130 000 yetişkin çok çeşitli konularda açılan 51 000 kursa katılmıştır (MEB, 1992, s. 139).

Merkez Çalışanları: Müdür, müdür yardımcısı, rehber öğretmen, kurs öğretmeni eğitim, öğretim faaliyetlerini sürdürürken teknisyen ve diğer personel ve yardımcı hizmetleri sağlamaktadır. Merkez yöneticileri eğitim hizmetlerinde çalışmış olanlardan geçilirken, müdürlerin ana görevleri yasa ve programda belirtilen amaçlar ve ilkelerin gerçekleşmesine çalışmaktır (Okçabol, 1987). HEM Müdür Yardımcılarının temel görevleri şunlardır:

- a. Alan çalışmaları,
- b. Program geliştirme,
- c. Yönetim ve bütçe işleridir.

Rehber öğretmenlerin ana görevleri ise program hazırlama konusunda kurs öğretmenlerine yardımcı olmaktır. Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği 54. Maddesine (1982) göre rehber öğretmenler;

a. Mesleki ve Teknik öğrenim veren ya da görevlendirileceği alanda bir yüksek öğrenim kurumundan mezun ve en az beş yıl öğretmenlik yapmış olanlar,

b. Kurumda görevli yüksek okul çıkışlı olmayan kurs öğretmenlerinden en az yedi yıl öğretmenlik yapmış, en az bir kez hizmet-içi kurs veya seminere katılmış olanlar arasından seçilmekte ve MEB'lığınca atanmaktadır.

İdari kadroda görev yapan HEM çalışanlarının görev tanımları, yetişkin eğitimi alanında geniş bilgi sahibi olmayı gerektirmektedir.

Halk Eğitimi Bölümü Mezunlarının İş Durumları

HEB 1995-96 yılında, 26 kayıtlı öğrencisinden 22'sini mezun etmiştir. Mezun olduktan sonra HEM'inde çalışmak isteyen mezunlarımız yönetmelikler gereği MEB'lığına başvurmuşlar ve öğretmen olarak atanmışlardır, örgün eğitimde en uygun kademe olarak düşünülen sınıf öğretmenliğini halen sürdüren 13 mezunumuz bulunmaktadır (Ural, 1997). 22 mezundan 13'ü sınıf öğretmenliği görevlerini bir süre yaptıktan sonra, isterlerse HEM'ne çalışmak üzere başvurabileceklerdir.

HEM çalışanları ağırlıklı olarak örgün eğitimin çeşitli kademelerinde çalışmış, öğretmen kökenli elemanlardır (Okçabol, 1987). HEM'nin yetişkin eğitimi alanında üniversite düzeyinde yetişmiş elemana ihtiyacı olduğu açıktır. XIII. Milli Eğitim Şurasında da bu ihtiyaç ve rehber öğretmenlerin lisans seviyesinde yükseköğrenim görmeleri isteği belirtilmiştir (Arslan, 1992). Halk/yetişkin eğitimi alanında yetişmiş gençlerin, kendi alanlarına uy- ı yerlerde istihdam edilmeleri ve mesleki beceri ve tecrübenin alanda edinilmesi önemli- Bu yüzden HEB mezunlarının MEB'lığına başvurduklarında atamaları HEM'ne yapıla- r. İdari alt kadroda veya rehber öğretmen statüsünde görev alabilecek

olan mezunlar, letmeliklerde gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra, halen görev yapanların hakları ko- larak, yetişkin eğitimi alanında görevlerine başlayabilirler.

Öneriler

Yaygın Eğitim Yönetmeliği'nde gerekli düzenlemeler yapılmalı ve yetişkin eğitimi nında lisans eğitimi gören HEB mezunları örgün eğitim yerine, HEM'ne idari personel kadrosunda veya rehber öğretmen statüsünde atanabilmelidir.

Halen HEM'nde çalışmakta olan elemanlardan koşulları uygun olanların, yetişkin timi konusunda lisansüstü üniversite programlarına katılmaları teşvik edilmelidir.

Merkez çalışanlarına yetişkin eğitimi konusunda daha etkin ve ihtiyaçlara cevap veren hizmet-içi eğitim programları sunulmalıdır.

HEM ve HEB elemanları belirli konularda işbirliğine gitmeli ve ortak projeler yürütmelidir.

KAYNAKLAR

- Arslan, M.M., *Türkiye'de Yaygın Eğitim. Yasal Çerçeve, Uygulamalar*. Ankara: Adım Yayıncılık LTD., 1992.
- MEB., *Yaygın Eğitim Yönetmeliği*. Ankara: MEB., 1982.
- MEB., *İstanbul Çıraklık ve Halk Eğitimi Merkezleri, 1981-1991 Faaliyetleri*. İstanbul: İstanbul Eğitim Müdürlüğü, 1991.
- MEB., *Çıraklık ve Yaygın Eğitimde Gelişmeler* Ankara: Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, 1992.
- Okçabol, R., *Halk Eğitimi Merkezleri ve Halk Eğitimciler*. İstanbul: Yayınlanmamış Araştırma Raporu. Boğaziçi Üni., Proje No:85/D0/503, 1987.
- Okçabol, R., *Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi)*. İstanbul: Der Yayınları, Yayın No:149, 1994.
- Ural, O., *"Bir Karşılaştırma Çalışması: Üniversite Son Sınıf öğrencilerinin Geleceğe Yönelik Mesleki Kaygı Düzeyleri Arasında Fark Var mı?"* II. Ulusal Eğitim Sempozyumu'da sunulmuş bildiri. Atatürk Eğitim Fakültesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Eylül 18-20, 1996.
- Ural, O., *"Halk Eğitimi Bölümü Mezunları"*. Sürdürülmekte olan çalışma, İstanbul. 1997.